

Florian Grigore-Rădulescu
Oana Chindriș-Văsioiu

ECONOMIA MEDIULUI

Editura MUSTANG
București, 2015

CUPRINS

PREFAȚĂ	6
CUVÂNT ÎNINTE	7
CAPITOLUL 1 INTRODUCERE ÎN ECONOMIA MEDIULUI	8
1.1. Economia mediului – concepte de bază	8
1.2. Poziția, rolul și funcțiile economice ale mediului	10
1.3. Viziuni moderne – economia verde, economia circulară	15
CAPITOLUL 2 BAZELE TEORETICO-METODOLOGICE ALE ECONOMIEI MEDIULUI	20
2.1. Mediul natural – utilizări și efecte, fluxuri materiale	20
2.2. Metode de analiză ale economiei mediului	22
CAPITOLUL 3 TEORIA PRODUCȚIEI ȘI UTILIZAREA OPTIMĂ A RESURSELOR NATURALE	27
3.1. Producție, producător, produse	27
3.2. Criterii de optimalitate în condițiile pieței concurențiale	31
3.3. Evaluarea mediului ca bun public	35
CAPITOLUL 4 MEDIUL ȘI DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ	42
4.1. Conceptul de dezvoltare durabilă	42
4.2. Considerații economice privind dezvoltarea durabilă	45
4.2.1. Generalități	45
4.2.2. O nouă politică economică	47
4.2.3. Cerințe economice ale dezvoltării durabile	51
4.3. Sistemul de indicatori ai dezvoltării durabile	56
4.3.1. Cadru de referință	57
4.3.2. Indicatori de mediu și dezvoltare	59
4.3.3. Indicatori economici	61
4.4. Principii generale	65
4.4.1. Principii ce acționează pe plan intern	65
4.4.2. Principii ce acționează pe plan extern	67
4.4.3. Principii specifice	69

CAPITOLUL 5 POLITICA DE MEDIU ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	71
5.1. Instituțiile Uniunii Europene	71
5.2. Sistemul legislativ comunitar	74
5.3. Politica de mediu a Uniunii Europene	77
CAPITOLUL 6 POLITICA DE MEDIU ÎN ROMÂNIA	79
6.1. Legislația din România în domeniul protecției mediului	79
6.2. Politica de mediu a României	81
CAPITOLUL 7 INSTRUMENTE ALE POLITICILOR DE MEDIU	84
7.1. Instrumente financiar-economice	84
7.2. Instrumente social-comunicative	87
7.3. Reglementări de mediu	89
7.3.1 Avize	90
7.3.1.1. Avizul pentru planuri și programe	90
7.3.1.2. Avizul de mediu pentru stabilirea obligațiilor de mediu	91
7.3.2. Acorduri	92
7.3.2.1. Acord de mediu	92
7.3.2.2. Acord de import pentru organisme modificate genetic	97
7.3.3. Autorizații	97
7.3.3.1. Autorizație de mediu	97
7.3.3.2. Autorizație integrată de mediu	98
7.3.3.3. Autorizație privind introducerea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic	99
7.3.3.4. Autorizație privind emisiile de gaze cu efect de seră	100
7.3.4. Reglementări privind elementele de mediu	100
7.3.4.1. Reglementări care caracterizează elementul de mediu apă	100
7.3.4.2. Reglementări care caracterizează elementul de mediu sol	101
7.3.4.3. Reglementări care caracterizează elementul de mediu aer	101
CAPITOLUL 8 TIPURILE DE EXTERNALITĂȚI ȘI MECANISMELE INTERNALIZĂRII ACESTORA	103
8.1. Externalități – definiție și tipologie	103
8.2. Externalitățile negative și internalizarea acestora	106
8.3. Externalitățile pozitive și internalizarea acestora	109
CAPITOLUL 9 ELEMENTE DE MANAGEMENT DE MEDIU	112
9.1. Aspecte generale	112
9.2. Fundamentarea deciziilor eco-economice	113

9.3. Implementarea deciziilor eco-economice	116
9.4. Managementul mediului ca proces	123
9.5. Managementul mediului ca sistem integrat	127
9.6. Instrumente ale managementului de mediu	130
9.6.1. Instrumentele pentru analiză și evaluare	131
9.6.2. Instrumentele pentru acțiune	132
9.6.3. Instrumentele de comunicare	132
9.7. Standarde de management de mediu	133
9.7.1. Evaluarea de mediu a amplasamentelor și organizației (EMAO)	134
9.7.2. Etichete și declarații de mediu	135
9.7.3. Evaluarea performanței de mediu	137
9.7.4. Evaluarea ciclului de viață	137
9.7.5. Integrarea aspectelor de mediu în proiectarea și dezvoltarea produsului	139
9.7.6. Comunicare de mediu	143
9.7.7. Sistemul Comunitar de Management de Mediu și Audit - EMAS	145
 CAPITOLUL 10 EVALUAREA INTEGRATĂ A IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI A	
 ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE	149
10.1. Metode de evaluare și ierarhizare a problemelor de mediu dintr-o organizație	149
10.1.1. Clasificarea metodelor	150
10.1.1.1. Metoda de ierarhizare a aspectelor de mediu pe baza corespondenței culoare- importanță	150
10.1.1.2. Metoda grupării ierarhice a priorităților de mediu	151
10.1.1.3. Metodă bazată pe reprezentări grafice	151
10.1.1.4. Metoda de ierarhizare a aspectelor de mediu folosind suma ponderată	152
10.1.1.5. Metodă bazată pe calculul unor indici specifici de mediu	154
10.1.1.6. Metoda tip rețea	156
 BIBLIOGRAFIE	157

Prefață

Problematica mediului a devenit în ultimele decenii o problemă globală, având în vedere natura, caracterul și implicațiile asupra întregului ansamblu al realităților socio-economice și al relațiilor societății umane cu natura.

Abordarea problemelor de mediu, găsirea soluțiilor la toate provocările generate de necesitatea asigurării condițiilor de viață celor peste 7 miliarde de locuitori ai planetei „PĂMÂNT” poate fi făcută sub multiple unghiuri de vedere: legislativ, administrativ, economic, tehnologic, educațional etc.

În acest sens, noul concept al dezvoltării durabile, adoptat la marile Conferințe privind „Mediul și Dezvoltarea”, impune pe termen lung găsirea unui optim între dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului.

Considerațiile de mai sus au condus, în ultimul timp, la acordarea unei atenții sporite pe toate planurile a relației dintre economie și ecologie, inclusiv protecția mediului, generând un nou domeniu economia ecologică sau eco-economia.

Acestea au fost și punctele de plecare ale lucrării „ECONOMIA MEDIULUI” pe care autorii Conf. univ. dr. Florian Grigore-Rădulescu și Conf. univ. dr. Oana Chindriș-Văsioiu o propun nu numai ca un curs de specialitate pentru studenții ce aprofundează domeniile specifice științelor economice și științelor ecologice, dar și ca o lucrare de aprofundare a tuturor celor care vor să se implice în abordarea integrată a celor două domenii - economie și ecologie.

Apreciez că lucrarea are meritul de a radiografia evoluția relației dintre economie și mediu, specifică actualei etape de dezvoltare a societății, structurile, mecanismele și modelele economice în raport cu cerințele și exigențele de mediu. Lansarea și analiza unor noi concepte privind economia circulară sau economia verde indică marea actualitate a acestei lucrări și faptul că poate oferi răspunsuri marilor întrebări legate de Strategia eco-economică a României pentru orizontul de timp 2020-2030.

O recomand cu căldură, exprimând și admirația pentru „curajul” unor tinere cadre didactice de a aborda o astfel de „temă”.

Prof. univ. dr. ing. Vladimir Rojanschi

Cuvânt înainte

Pornind de la necesitatea menținerii echilibrului ecologic, **Economia mediului**, ca disciplină, a fost introdusă în planurile de învățământ ale instituțiilor de învățământ superior pentru a releva noi elemente de abordare a relației mediu – economie în fundamentarea unor decizii eficiente de gestionare a mediului de către om.

Se au în vedere următoarele direcții de dezvoltare a Economiei mediului, pentru atingerea obiectivelor sale: elaborarea metodelor și tehnicilor de evaluare în termeni monetari a fenomenelor legate de evoluția mediului și utilizarea unor metode de analiză ca suport decizional; elaborarea și implementarea politicii de mediu; evaluarea dimensiunii internaționale a fenomenelor și politicilor legate de mediu; fundamentarea trecerii de la modelul staționar de dezvoltare, propus de Clubul de la Roma, la modelul dezvoltării durabile

Prin cursul de Economia mediului, potrivit tematicii abordate, se urmărește însușirea de către studenți, masteranzi și specialiști în domeniu a principalelor aspecte privind relația dintre mediu și economie, structurile, mecanismul și modelele economice în raport cu mediul. De asemenea, se prezintă resursele naturale – regenerabile și neregenerabile, precum și modul în care ar trebui exploatate în concepția dezvoltării durabile.

Lucrarea se adresează, în egală măsură, studenților Facultății de Științe Economice și studenților Facultății de Ecologie și Protecția Mediului, propunându-și să ofere viitorilor specialiști în domeniul economic și ecologic cunoștințele necesare pentru înțelegerea conceptelor de bază specifice economiei mediului, în vederea utilizării acestora în activitatea practică. Totodată, prin conținutul de idei teoretice și al utilității practice, lucrarea se adresează tuturor celor care doresc să își îmbogățească cunoștințele în domeniul economiei mediului.

Autorii

Bibliografie

1. Bădescu A. V., Dobr, I.; *Modelarea deciziilor economico-financiare*, Ed. Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2001
2. Bran F.; *Problemele de mediu. Posibilități de reglementare*, Tribuna economică, nr. 15, București, 2001
3. Bran F.; *Relația economie-mediu la începutul mileniului al III-lea*, Ed. ASE, București, 2002
4. Cândea M., Bran F.; *Spațiul geografic românesc. Organizare, amenajare, dezvoltare*, Ed. Economică, București, 2001
5. Chindriș-Văsioiu O.; *Economie Politică*, Ed. Mustang, București, 2012
6. Coroian-Stoicescu C.; *Bazele fundamentale ale managementului*, Ed. UPG, Ploiești, 2003
7. Georgescu-Roegen N.; *Energia și mitul economiei*, Yale University, New Haven, Connecticut, 1975
8. Grigore F.; *Abordare sistemică a managementului integrat al mediului*, Ed. Bren, București, 2009
9. Hawken P., Amory L., Hunter L.; *Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution*, New York: Little, Brown and Company, 1999
10. Iancu P., Pienaru A.; *Canalizări și epurarea apelor uzate*, Ed. Globus, București, 1999
11. Ion P.; *Managementul mediului*, Ed. Expert, București, 2005
12. Ionescu C.; *Managementul Mediului. ISO 14001:2004 – calea spre excelență*, Ed. Economică, București, 2005
13. Lanțos Ș.; *Calitatea vieții umane*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
14. Negrei C.; *Economia și politica mediului*, Ed. ASE, București, 2004
15. Odum H.T.; *Environment, Power and Society*, John Wiley and Sons Inc., New York, 1971
16. Orsato R.J.; *Competitive Environmental Strategies: When Does it Pay to Be Green?*, California Management Review Vol. 48, No. 2, 2006
17. Rojanschi Vl. Grigore F., Ciomoș V.; *Ghidul evaluatorului și auditorului de mediu*, Ed. Economică, București, 2008
18. Rojanschi Vl., Bran F., Diaconu G.; *Protecția și ingineria mediului*, Ed. Economică, București, 1997
19. Rojanschi Vl., Bran F., Diaconu S., Grigore F.; *Evaluarea impactului ecologic și auditul de mediu*, Ed. ASE, București, 2004
20. Rojanschi Vl., Bran F., Grigore F., Ioan I.; *Cuantificarea dezvoltării durabile*, Ed. Economică, București, 2006

21. Rojanschi Vl., Bran F., Grigore F.; *Elemente de economia si managementul mediului*, Ed. Economică, București, 2004
22. Rojanschi Vl., Bran F.; *Politici și strategii de mediu*, Ed. Economică, București, 2002
23. Tietenberg T., Lewis L.; *Environmental & Natural Resource Economics*, 9th Edition, Pearson Education Inc., New York, 2009
24. ***; *Dicționar de economie*, ediția a doua, Ed. Economică, București, 2001
25. ***; SR EN ISO 14015:2010 – *Management de mediu. Evaluarea de mediu a amplasamentelor și organizațiilor (EMAO)*
26. ***; SR EN ISO 14025:2010 – *Etichete și declarații de mediu. Declarații de mediu de tip III – Principii și proceduri*
27. ***; SR EN ISO 14063:2010 – *Management de mediu. Comunicare de mediu. Linii directoare și exemple*
28. ***; SR ISO/TR 14062:2008 – *Management de mediu. Integrarea aspectelor de mediu în proiectarea și dezvoltarea produsului*
29. ***; *Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014–2020–2030*, Comisia Prezidențială pentru politici publice de dezvoltare a agriculturii (www.presidency.ro)